10.10.2022

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Asia: VNS 8/2022 vp Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko
https://www.eduskunta.fi/pdf/VNS+8/2022

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan pyydettyä kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikon asiassa esittää Neste Oyj seuraavaa keskittyen huoltovarmuusmaksuun:

Kiinnitämme erityistä huomiota tarpeeseen uudistaa huoltovarmuuden turvaamisen rahoituspohjaa, koska nykyistä lähes yksinomaan energiatuotteista perittävälle huoltovarmuusmaksulle perustuvaa ja yhtä sektoria rasittavaa järjestelmää ei voi enää pitää tasapuolisena ja oikeudenmukaisena.

Huoltovarmuuden turvaamiseen tähtääviä valtionhallinnon järjestelyitä on muutaman viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana kehitetty järjestelmällisesti, kun nykyinen huoltovarmuusorganisaatio on muodostettu. Huoltovarmuuden turvaamisella ja suunnittelujärjestelmän kehittämisellä on maassamme pitkät perinteet jo ennen nykyistä järjestelmää. Energiahuoltoalalla on tässä toiminnassa ollut aina keskeinen osa.

Voimassa olevaa huoltovarmuusmaksua edelsi aikaisempaan lainsäädäntöön perustunut varmuusvarastomaksu, joka nimensä mukaisesti oli tarkoitettu valtion varmuusvarastojen hankinnan ja ylläpidon rahoittamiseen tiettyjen huoltovarmuuden kannalta kriittisten hyödykkeiden, pääasiassa tuontipolttoaineiden osalta.

Varmuusvarastomaksua voitiin aikanaan pitää ainakin osin vastikkeellisena suorituksena valtion kassaan, koska maksun tuotolla hankittiin varmuusvarastoihin tuotteita ja ylläpidettiin varastoja. **Nykymuodossaan huoltovarmuusmaksu on vero, joka kohdistuu kohtuuttomasti vain muutamiin toimijoihin. Suurimman yksittäisen osuuden, noin 18 miljoonaa euroa vuodessa, tilittää Neste verolliseen kulutukseen luovuttamistaan polttoaineista.** Huoltovarmuusrahastosta rahoitetaankin nyt alati laajenevaa huoltovarmuustoimintaa, jopa ilmeisesti eri hallinnonalojen ylivuotisia toimintamenoja, joten vastikkeellisesta maksusta ei huoltovarmuusmaksun kohdalla voida enää puhua.

Huoltovarmuuden käsitettä ja huoltovarmuuden turvaamista koskevan lain soveltamisalaa on laajennettu niin, että lain piiriin ovat tulleet varsinaisten poikkeusolojen lisäksi myös niihin verrattavissa olevat muut normaaliajan vakavat häiriöt. Samalla huoltovarmuuskeskuksen lakisääteiset tehtävät ovat laajentuneet myös yhteiskunnan keskeisten toimintojen kannalta välttämättömien teknisten ja muiden järjestelmien turvaamiseen normaaliajan ja poikkeusolojen häiriöissä.

Huoltovarmuusmaksun yksinomaan energiatuotteisiin kohdistuva maksupohja ei nykyisellään enää vastaa laajentunutta huoltovarmuuden turvaamisen alaa. Sen vuoksi maksupohjan uudistaminen tai

Neste Corporation
Common Functions

neste.com

Postal Address
POB 95
FI-00095 NESTE
FINLAND

Visiting Address
Keilaranta 21
Espoo

Telephone/Fax
+358 10 458 11

Business ID FI1852302-9
Domicile Espoo

siirtyminen järjestelmän rahoituksen järjestämiseen yleiskatteisin verovaroin olisi viimeistään nyt otettava selvitettäväksi elinkeinoelämän eri sektoreiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi.

Huoltovarmuuden turvaamista koskevan lainsäädännön ja siihen perustuvien Huoltovarmuuskeskuksen tehtävien tulee luonnollisesti seurata yhteiskunnassa tapahtuvaa kehitystä. Samalla tulee kuitenkin huolehtia siitä, että laajentuneen huoltovarmuuden turvaamisen rahoituspohja on riittävän laaja, ettei uusien tehtävien ja varautumistoimien rahoittamisen osalta myöskään ajauduta elinkeinoelämän eri sektoreiden väliseen ristiinsubventiotilanteeseen.

Uudet turvaamiskohteet merkitsevät myös sellaisia toimenpidetarpeita, mm. varastointia ja muita huoltovarmuuden turvaamistoimenpiteitä kuten teknisten varajärjestelmien rakentamista ja ylläpitoa, joista aiheutuu valtiolle kustannuksia. Myös sektorikohtaisessa erityislainsäädännössä kuten rahoitus- ja telealan lainsäädännössä huoltovarmuuskeskukselle on annettu selkeä toimivalta näissä asioissa. Toiminnan rahoitus on käytännössä järjestetty valtion talousarvion ulkopuolisesta huoltovarmuusrahastosta osittain lakisääteisesti ja osittain edelleen kuitenkin harkinnanvaraisesti niin, että hankkeista neuvotellaan ja rahoituspäätöksiä tehdään tapauskohtaisesti.

Näkemyksemme mukaan **huoltovarmuusmaksujärjestelmän kehittäminen vastaamaan muuttuneita olosuhteita tulisi ottaa viipymättä tarkasteltavaksi yhtenä osana muuttunutta, edelleen kasvavaa ja monipuolistuvaa huoltovarmuuden turvaamisjärjestelmää.**

Jos huoltovarmuuden turvaamisen rahoittaminen tapahtuu jatkossakin valtion talousarvion ulkopuoliseen maksujärjestelmään perustuen, tulisi tavoitteena olla mahdollisimman hyvä sektorikohtainen kustannusvastaavuus. Kun huoltovarmuusrahaston volyymi budjetti- ja rahastotalouteen nähden on kuitenkin suhteellisen vähäinen, lienee kokonaan uusien veroluonteisten maksujen kehittäminen ja toimeenpano eri aloilla hankalaa ja todennäköisesti kallista. Tämä **puoltaisi vahvasti huoltovarmuusrahaston rahoituksen siirtämistä valtion talousarvioon, jolloin talousarvion täydellisyysperiaate toteutuisi myös valtion huoltovarmuustoimien osalta.**

Kunnioittavasti,

Mikael Ohlström
Yhteiskuntasuhdepäällikkö
Neste Oyj